

Dr. Ivan Lah:

DAN BITKE

Zavedal sem se, da je moja dolžnost rešiti se iz tega pekla. Skušal sem ostati miren in spoznati položaj... Pobegniti je nemogoče. Treba je čakati...

Prisla mi je resna misel. Dvigati roko vzkliku, dobiti rano in vrniti se, kajti neranjen ne sme nihče z bojišča; zadaj čakajo nanj puške. Dvignil sem roko in razprostil prste. Čutil sem, kako so brneli svinčenke med prsti...

"Ni usojeno?" Čemu? Ozrl sem se proti desni strani, kjer se je dolina raširila v ravan. Tam na desnem krilu, so rekli, so Bolgari:

Obšla me je temna misel. "Tja bi streljal... Izdajalci!" Začutil sem, da je misel grešna in nevredna božje dobrote. Ki sem jo čutil v sebi. V tem trenutku se mi je odemil čudovit prizor. Vsa dolina je napolnila z bežečimi nemirnimi vojaki. Bili so Bavarci. Bili so vrste v polnem begu. Beg, beg, beg. Nemške čete bežale treska sovražna artillerija zapraši se po tleh — trume padajo po tleh — vsa ravan je polna bežeče puške. Božanski pogled! Telesni smo. Ne vem, kateri nam so na nasprotni strani: Rusi, Francozi, Angleži... Artilerija deluje sijajno. Kakor mi skoraj čuti več — edino od leve strani grmi neprestano.

"Bijte, bijte!" je vriskalo v mojem srcu. "Glej, Bog ti je

dal, da si videl konec Macken-senov... Nemške čete beže... Vinograd je kakor prazen. Vse je utihnilo. Le zdaj pa zdaj zaprasketa strojna puška.

Se je čas, da se rešim. Slišal sem, da so se mnogokrat obstrelili vojaki sami, da so mogli nazaj. Pogledal sem puško. Nisem je še sprožil. Leva roka ni važna stvar za življenje. Da se živeti tudi brez dveh prstov... Stegnil sem levo roko, položil puško po tleh, nameril na gore-nja dva prsta, prislonil cev prav na roko in sprožil. Kroglja je siknila med kazalcem in sredincem in zapustila za seboj črno sled...

Ni usojeno... Kaj, ko bi se na noge! Pogledal sem svoje nove rjave čevlje. A rana na nogi je mnogo manj verjetna... In... Takrat sem se spomnil na vas, drage moje plesalke iz mladih let. Morda je bilo v tem nekaj nečimurnosti! Da bi nikoli več ne plesal, jaz, vneti oboževalec Terpsihore!

Ne! Rajši ne! Ako ni prvi strel zadal, je to znak, da ni usojeno. Ne posegajmo v sklepe božje Previdnosti, ki včasih tako čudovito vodi naša pota. Položil sem puško ob sebi in ležal mirno — izmučen in utrujen do smrti. Saj so morda vse to strašne sanje. In zaspal bi sredi tega grmenja brez skrbi, kaj se godi na desno in levo.

Smokev mi krije glavo in njeni veliki listi mi delajo hladno senco. Morda so se vrste umaknile in jaz sem obležal med dvema vojskama. Morebiti se dvignejo oni, zavzamejo grič in pridem na drugo stran...

Ne vem, koliko časa sem ležal pod prijazno smokvo sredi vinograda. Sonce je šlo že na zapadno stran, ko sem se vzdrnil in sklenil, da poiščem varnejše zavetje. Plazil sem se med brajdami navzdol po ozkem jarku. Tam se je kazal nekak kup prsti, najbrže okop... Priplazil sem se do pregraje... bile so lesene planke — in sem obstal. Za plankami je ležala mrtva vsa naša četa s poročnikom na čelu. Ležal je vznak, kroglja mu je prebila glavo, še robec je držal ob sencu. Mrtev... In poleg njega četovodja. Dunajčan. Mrtev... Po tleh leže nahrbtniki, telečnjaki, puške. Nekaj jih

Omagujem!

"Sanitāt!"... Kje je zdaj sanitet!... Kdo naj te pride rešit v to peklo smrti! Reši se sam!

Privlekel sem se do poti, ki je precej globoko zarezana v dila proti vrhu... Ob poti so ležali ranjeni in mrtvi vojaki. Velik narednik je ležal vznak, vse štiri od sebe, še s čelado na glavi...

"Naprej, naprej!" "Pazi se!" vpije vojak, skrit v jarku, "ali si nor?" Hitim naprej, kakor koli. Po kolenih, po starih, pripognjen... Kroglje prše, moči pešajo... Bližam se vrhu. Tu leže tirolskih strelci, zakopani v jarkih... Skoraj vsek drugi je ubit. Vidi se, kako vise preko jarka... Oni, ki so živi, se skrivajo za njimi. Tirolski strelci. Mrki so njih obrazi. Nič ne rečejo... Še nekaj korakov... Tam je zidanka... Plazim se tja. Rdeči križ se sveti na steni. Sonce čudno ugaša. Dim se vali od nekod. Nekaj vojakov je tam.

"Pazi, pazi!" vpijejo. Dva trenutka nato se zgrudim sredi njih. "Vode!"... Onesvetil sem se. Ko sem se zavedel, sem ležal na nosilih in dva tirolska strelca Italijana sta se pripravljala, da me odneseta. Še je pokalo. Kroglje so letele na vrh, prav okoli zidanice in na polje za njo.

Tirolska strelca sta dvignila nosila na rame in me odnesla... Boj je počasi pojenjal... Še je priletelo nekaj krogel na polje za nami — a strelca sta nosila vdano, saj sta odhajala iz vojnega meteža. Pot se je nagnila navzdol, kjer se je kazalo v dolini malo mesto Panciu. Panciu! Dolina je bila polna zbeganega vojaštva. Po ulicah je vladal strah in nered. Mnogo hiš je bilo porušeni. Videl sem vilo, ki ji je padlo pročelje na cesto, da so se kazale lepe sobe s posteljami in pohištvo. Srečni ljudje so prebivali nekda v nji. Zdaj zija, kakor da kriči v neskončni bo-

jele. Vse hiti proti obvezovališču. Tam je Rdeči križ. Velika bela hiša in vrt za njo. Vrt je poln ranjencev, ki leže vse križem, leže, ječe — in umirajo. Kdo naj jih rešuje? Zdravnikov ni. V sobi se vrše operacije. Italijana me zancseta tja. Soba je polna ranjencev. Mlad zdravnik teka med njimi. Vsepošvods o-bupni vzkliki. "Doktor, doktor! Hilfe! Joj!..." Na tleh leži ranjeni četovodja. Strel skozi prsi. Ze komaj diha. "Moja žena! Moji otroci!" Smrtne srage mu stopajo na čelo. "Saj ni nič hudega." tolaži doktor, "bo že bolje! Le mir, mir..." "O Bog, o, pomagajte!" Zdravnik je sam, ne more pomagati vsem. Niti strežnikov ni. Ni kave, ne čaja, še vode ni.

"Mi smo mislili, da boste zmagali," pripoveduje doktor in hiti z obvezami od vojaka do vojaka. Zunaj se zasliši pok. "Ali še ni konec? Saj niti tu nismo varni!" Nove trume pritiskajo v vilo. Zdravnikove oči se za trenutek srečajo z mojimi. "O, doktor, ti tu..." "Da, prosim te..." Bil je dr. Nobel, ki sem se bil z njim seznanil na ruski fronti. "Takoj, takoj." Italijana sta me položila na mizo. Doktor je zrezal z mene obleko. "Samo povej, ali je smrt no..." "Ne vem, mislim, da ne..." Izumival je z vodo rano na križu, pritisnil nekajkrat na hrbtnico. "Ni hudo. Kos granate..." Potegnil je iz hrba nekaj bodelih kosov, ki so se bili zapicili vanj. "Ali imaš cigareto?" "Nimam. Ničesar nismo pripravili. Na, tu vzemi mojo dozo in zvil hitro." Zvil sem cigareto in doktor jo je prižgal. Pušil sem v globokih

oddihih, kakor da je življenje v tej cigareti. Doktor je iztiskal kri iz rane.

"Imaš čaj, kavo?" "Nič. Vino, če hočeš." Na kredenci je stalo pol litra romunskega vina.

"Daj!" Natočil je. Pil sem hlastno, da sem premagal slabost, ki me je obhajala. Doktor me je obvezoval. "Ni časa! Vidiš, koliko jih je! Za zdaj je dobro." Zunaj je stalo nekaj mož. "Halo, ab"...

Dva Romunca sta prišla z nosilkami in me položila nanje. "Hvala ti, doktor!" In že so rinili novega ranjenca na mizo.

Moža sta me nesla preko vrta, kjer so se vrstili grozni prizori borbe med življenjem in smrtjo... Vojaki so donasali vode in skušali samo pomagati ranjenim tovarišem.

Mestece je ostalo za nami. Prišli smo na cesto. Moža sta me nesla še precej daleč do kmečke kočice ob cesti.

Zavila sta vanjo in me položila v izbi na tla. Tla so bila brez poda, ilovnata, smrdeča. Položil sem roko pod glavo, da sem vdihaval svež zrak. V izbi so ležali že trije vojaki, dva prostaka in narednik našega polka.

Padal je mrak. Po izbi se je čulo samo težko sopenje in bolesteri vzdih.

Kakor da se je temen zastor počasi spuščal nad tragedijo tega velikega dne. Od nekod se je bližala noč...

KONEC

Advertisement for Miracle Whip salad dressing. Text: 'WHAT A DIFFERENCE MIRACLE WHIP MAKES IN SALADS! ...its flavor is so lively! So zestful! Millions prefer it!' Includes image of a jar of Miracle Whip.

Advertisement for Pinkham's Compound. Text: 'WOMEN! read how thousands have been able to GET NEW ENERGY' Includes text about medical tests and benefits.

Advertisement for Superior Home Supply. Text: 'NAJLEPSI VRTOVI SO TISTI, KI SO OBDELANI Z NAJBOLJŠIM ORODJEM' Includes image of a Flex-Beam tool and text: 'FLEX-BEAM - THE HANDLE THAT WON'T BREAK'.

Lično delo

Za društvene prireditve, družabne sestanke, poroke in enake slučaje, naročite tiskovine v domači tiskarni, kjer je delo izvršeno lično po vašem okusu. Cene vedno najnižje.

Enakopravnost

6231 St. Clair Ave., Henderson 5311 - 5312

HAIR-BREADTH HARRY

Ravnokar je izšla... velepomembna knjiga

"THE SLOVENES: A SOCIAL HISTORY"

spisal Dragotin Lončar

prestavil v angleščino Anthony J. Klančar

Ta knjiga bi morala biti v vsaki hiši kjer je tu rojena mladina, da se mladina seznanji z zgodovino slovencev.

Knjiga je vezana stane \$1

Dobi se v uradu Enakopravnosti, 6231 St. Clair Avenue

